

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA 2023
9. volební období

Těsnopisecká zpráva o schůzi
Poslanecké sněmovny Parlamentu

Schválený pořad 59. schůze Poslanecké sněmovny

Parlament České republiky
POSLANECKÁ SNĚMOVNA 2023
9. volební období

TĚSNOPISECKÁ ZPRÁVA
o 59. schůzi Poslanecké sněmovny Parlamentu
konané dne 8. března 2023

Obsah:

Strana:

8. března 2023

Schůzi zahájila místopředsedkyně PSP Věra Kovářová.

Usnesení schváleno (č. 562).

Řeč místopředsedy PSP Karla Havlíčka	3
Řeč poslance Tomia Okamury	6
Řeč poslance Radima Fialy	8

Další část schůze řídil místopředseda PSP Jan Bartošek.

Řeč místopředsedkyně PSP Kláry Dostálové	10
Řeč poslance Michala Kučery	12

Pořad schůze nebyl schválen.

Závěrečná řeč místopředsedy PSP Jana Bartoška

Zahájení schůze Poslanecké sněmovny

8. března 2023

Přítomno: 180 poslanců

(Schůze zahájena v 16.00 hodin.)

Místopředsedkyně PSP Věra Kovářová: Vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, vážení členové vlády, zahajuji 59. schůzi Poslanecké sněmovny. Než zahájíme tuto 59. schůzi, ráda bych vám připomněla, že cirká 7 minut po skončení, případně přerušeni této schůze bychom v 16 hodin zahájili 60. schůzi a v 17.30 61. schůzi. (Rozruch v sále.) Omlouvám se. Mám pocit, že to má být v 17 hodin. Je to tak, ano. Takže v 17 hodin bychom zahájili 60. schůzi a v 17.30 61. schůzi.

Aby byla zaznamenána naše účast, nejprve vás všechny odhlásím a poprosím vás, abyste se přihlásili svými identifikačními kartami. Náhradní karty a jejich čísla platí tak, jak bylo řečeno na 54. a 58. schůzi.

Tuto schůzi svolala předsedkyně Poslanecké sněmovny podle § 51 odst. 4 našeho jednacího řádu na základě žádosti 48 poslanců. Pozvánka vám byla rozeslána ve středu 1. března tohoto roku elektronickou poštou.

Nyní přistoupíme k určení dvou ověřovatelů této schůze.

Navrhuji, abychom určili poslankyni Barboru Urbanovou a poslance Ondřeje Koláře. Má někdo jiný návrh? Nevidím nikoho, že by se hlásil s jiným návrhem. Ještě zagonguji a přivolám kolegy z předsálí.

Zahájila jsem hlasování a táži se, kdo je pro?

Hlasování číslo 1, přihlášeno 151 poslanců a poslankyň, pro 148, proti 1. Návrh byl přijat.

Konstatuji, že jsme ověřovateli 59. schůze Poslanecké sněmovny určili poslankyni Barboru Urbanovou a Ondřeje Koláře.

Nyní přečtu omluvy. Omlouvá se Markéta Pekarová Adamová od 15 hodin z pracovních důvodů.

Nyní přistoupíme ke stanovení pořadu 59. schůze, jehož návrh je uveden na pozvánce. Připomínám, že podle § 54 odst. 7 zákona o jednacím řádu rozhodne Sněmovna pouze o pořadu uvedeném v žádosti. Nelze navrhnout žádnou změnu ani doplnění pořadu, rovněž tak nelze rozšiřovat schválený pořad schůze.

Nyní mám zde přihlášky s přednostním právem. Nejprve pan předseda Jakob – stahuje svoji přihlášku, a nyní vystoupí pan místopředseda Karel Havlíček a připraví se pan předseda Tomio Okamura. Prosím, máte slovo.

Místopředseda PSP Karel Havlíček: Vážená paní místopředsedkyně, vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, vážení členové vlády, Babišova dražota – vzpomínáte si na marketingové heslo tehdejší opozice? Psalo se září roku 2021 a tím musím začít, protože v té době podle Eurostatu evropského byla inflace v České republice 4 %. Dnes podle stejného zdroje je to 19,1 %. O pár měsíců později, v prosinci roku 2021, záměrně udávám datum, kdy jsme předávali vládu, byla inflace na průměru Evropské unie, dnes je u nás o 90 % vyšší – o 90 % vyšší, než je průměr Evropské unie. Jaké jsou důvody? Nepochybně je třeba být férový a sdělit, že je to i globální důvod, ať už z důvodu pandemie, tehdy velký útlum obchodů, zavřené všechny provozovny, následně extrémní růst poptávky, a to byla ta první fáze, můžeme ji nazvat jako takzvanou poptávkovou inflaci. Nepochybně jedním z důvodů byl ale i růst cen komodit,

zejména energií, nerostů, a to už se začalo překlápět do takzvané nákladové inflace, což bylo na podzim roku 2021, zjednodušeně řečeno, firmy měly extrémně vysoké vstupy a ty musely překlápět do svých cen. V důsledku toho samozřejmě rostly ceny různých materiálů, ale i služeb, krmiva a podobně.

Svůj díl odpovědnosti nesou i centrální banky, záměrně říkám centrální banky v množném čísle, protože ještě ke konci pandemie světové centrální banky držely sazby takřka na nule, drtivá většina z nich je měla skutečně na absolutní nule, což byl důvod pro půjčování si peněz od různých spekulantů a roztáčela se inflační spirála. Ty banky obecně šly z extrému do extrému, protože na jednu stranu dlouho a příliš dlouho držely sazby na nule, a byly nepochybně jedním z hybatelů toho, jak se ta inflace začala vyvíjet, a později zase některé banky, včetně bohužel české centrální banky, už sedly na divokého tygra a začaly přihazovat úroky, nicméně v době, kdy se to překlápělo z poptávkové do nákladové inflace, bohužel už to nemělo ten efekt. To byl někdy přelom roku 2021/2022. Trh práce na to má rovněž vliv zejména tam, kde je nepružný, což byla Česká republika.

A je třeba říct, že došlo k brutálnímu podcenění inflace od vlády. Není pravda to, že vláda nemá zásadnější vliv na inflaci. U té poptávkové bych to i částečně bral, u té nákladové to tak není. Vláda má celou řadu fiskálních opatření – od práce s rozpočtem přes určitou regulaci cen, například cen energií, nebo například snižování DPH – na to, aby se pokoušela inflaci stlačit dolů. A tady nastala velká chyba, v důsledku čehož šly nahoru ceny různých výrobků, zboží, služeb a pochopitelně rovněž potravin. Abychom byli zase objektivní, u potravin byly i další důvody – slabší úroda, to jsou ty externí důvody, různé spekulace na trzích, zablokované přístavy na Ukrajině, vydírání Ruska – vzpomínáte si na to? Pšenice a tak dále.

V každém případě ale růst cen energií byl hlavní příčinou a my jsme před tím varovali po celý rok 2022. Naším cílem bylo srazit ceny energií, srazit je alespoň dočasně, a to pokud možno pro všechny. Navrhovali jsme různá řešení. Nejlepší se nám zdálo to, že by se šlo přes ceny výrobců, zejména tedy výrobců elektrické energie, čímž bychom toho dosáhli. Odpověď? Přezíravost, spoléhání na evropské řešení. Vzpomínáte si, jak pan ministr Síkela neustále odsouval to řešení s tím, že se domluvíme na evropské úrovni? Neochota regulovat právě u výrobců, aby se nakonec udělala nesmírně komplikovaná řešení počínaje energetickým úsporným tarifem, který příliš úspěchu neměl, až po zastropování po obrovském tlaku, nicméně přišlo nesmírně pozdě a v poměrně vysokých částkách, díky čemuž došlo k tomu, k čemuž došlo, že de facto dneska není co kompenzovat, protože tržní ceny mezitím šly na cenu nižší. Nicméně toto všechno nebylo, a to je důležité říct, protiinflačního charakteru. Kdyby se srazily ceny u výrobců, bylo to protiinflačního charakteru.

Ceny energií z roku 2021 na 2022: za první pololetí 62 % nárůst u elektrické energie v České republice, zatímco u ostatních zemí, okolních zemí to bylo do 10 %. A když se podíváme na ceny energií přes kupní sílu, tak za únor, ať jsme tedy úplně přesní, poslední jsme na prvním místě s ohledem na nejhorší cenu elektrické energie a na čtvrtém místě s ohledem na nejhorší cenu plynu.

Když do toho ještě připočteme to, že máme extrémně vysoké DPH, dokonce nejvyšší ze všech okolních zemí – u nás je to na potraviny 15 %, v Německu je to 7 %, v Rakousku, pokud si dobře vzpomínám, je to 10 %, na Slovensku rovněž 10 % a ještě Polsko, tam to bylo 5 %, ale dali dočasně na nulu – takže DPH vysoké. Do toho neuvěřitelná ekologická opatření, klimatická opatření, která ale podporuje naše vláda, dokonce byla vlajkonošem v rámci předsednictví Evropské unie, což během několika posledních měsíců zásadním způsobem omezilo například živočišnou výrobu. A do toho je třeba ještě říct specifickou pozici obchodních řetězců v České republice, což nedávám za vinu této vládě, ani předcházející, ani té předpředcházející, ale to je dáno devadesátými léty a tím, jakým způsobem zde získaly podíl nadnárodní obchodní řetězce. Ty mají totálně pod kontrolou trh, chybí zde lokální obchodníci ve větší míře, kteří by měli větší tržní podíl, chybí zde české řetězce, jako jsou třeba v Polsku, a tak dále. Zde hledejme chybu v devadesátých letech. Podstatné je to, že obchodní řetězce, a už se dostáváme k meritů věci,

určují ceny. A nenechme se prosím zmanipulovat, že to jsou ty hodné nadnárodní korporace, které jsou u nás z důvodu toho, že podporují naše hospodářství a že zde vytvářejí skvělé tržní konkurenční prostředí. Ony jsou zde proto, aby vydělávaly nekompromisně peníze. Popravdě řečeno, za to je nelze vinit. Ale nenechme si vtláčit to, že těmi viníky jsou ti nezbední pěstitelé, zemědělci, potravináři a tak dále. Někdy mám opravdu pocit, že jsme se úplně zbláznili. Přece každá země se snaží podporovat svoje výrobce, své zemědělce, své potravináře. My to děláme někdy naopak a je úplně jedno, jestli je to velký potravinář a zemědělec, nebo malý potravinář. Každý, kdo zde zaměstnává, kdo zde vyrábí a kdo zde funguje v téhle branži, zaslouží si respekt a my bychom je měli podporovat, a ne se snažit vytvořit zdání ještě u společnosti, že to jsou ti, kteří si zde mastí kapsy, a chránit zde nadnárodní řetězce, které zde, pravda, nějaké peníze zarobí, ale v každém případě si ty peníze vytáhnou do svých mateřských destinací, a až se jim tady nebude líbit, tak se seberou a půjdou pryč, zatímco lokální zemědělci tady v drtivé většině zůstanou, nic jiného jim taky nezbyvá. Tak to jenom, abychom si dali nějaká fakta dohromady.

Co je důsledkem? Stáváme se jednou z nejdražších zemí v Evropské unii, co se týká cen potravin. A co se týká nového trendu potravinové turistiky, tak ten už není pouze do Polska, což by se asi dalo i částečně pochopit, bývalo to taky v minulosti, ale ten už je v posledních měsících dokonce i do Německa. Ano, do Německa, kde je téměř trojnásobně vyšší průměrná mzda, jezdíme navzdory cenám pohonných hmot nakupovat potraviny. To se nám zdá normální? Upozorňujeme na to celý rok. Arogance, přezíravost, elitářství.

Možná jste zaregistrovali, že se kontrolovaly ceny točeňáku, ale žádná systémová opatření nebyla. Ano, upozornili jsme na to i různými marketingovými nástroji. Chytlo se lečo, ani jsme nečekali, jak se chytne. Samozřejmě jsme to brali s určitou nadsázkou, ale to není podstatné. Chtěli jsme ukázat tu absurditu, absurditu toho headlinu, který vy jste používali na všech billboardech – to byla ta Babišova dražota, ačkoliv jste velmi dobře věděli, že tenkrát inflace byla celoevropská. Nestyděli jste se dávat tyhle ty billboardy, nestyděli jste se díky tomu vyhrát volby, aby, když my ukážeme drahé Fialovo lečo, z čehož se stal opravdu hit, jste se najednou začali rozčilovat, začali jste to dávat dohromady se sezonností či nesezonností. Jasně, můžeme to srovnávat, kdy je sezona, kdy není sezona, ale to podstatné, co jsme chtěli ukázat, jsou extrémní ceny mimo jiné zeleniny, což se podařilo, po pravdě řečeno. Nepodstatné je to, jestli do leča dáváte pět vajec, nebo osm vajec, podstatné je to, že tady máme zeleninu jako papriku v hodnotě v posledních dnech téměř 200 korun za kilo, zatímco ve stejném období ve Velké Británii je za polovičku. I to není normální. Ano, je to dáno pochopitelně i tím, že se sem musí dovážet, a dělá se to i v jiných zemích pochopitelně, je to dáno tím, že bylo sucho, ale mimo jiné je to dáno tím, že export nebo import tady v tomhle případě do České republiky je extrémní letos. A proč? Budu citovat jednatele společnosti, která je vlastníkem – provozovatelem velkých tuzemských velkoskleníků: "Cena elektrické energie narostla v porovnání s počátkem roku 2021 pětinašobně, a to je tak vysoká cena, že už se pro nás nevyplatí používat pěstební světla, a tím mít produkci od prosince do února," sdělil jednatel této společnosti. Mimo jiné pěstitelé nesází rovněž kvůli vysoké ceně plynu.

A když se podíváme ještě na typický produkt, který nás bude trápit za pár týdnů, a to jsou vajíčka, protože asi registrujeme to, že před Velikonocemi budou stát téměř 10 korun, zatímco ještě před dvěma roky stály 2,50, teď se pohybujeme někde na ceně kolem 8 korun, což je samo o sobě šílené. Nepochybně svůj vliv má i ptačí chřipka, ať jsme zase objektivní v tomhle, ale já na tom chci ukázat něco jiného, chci na tom ukázat toho výrobce, nebo v tomhle případě zemědělce, a ty řetězce. Zajímavé číslo: v září roku 2022 cena od zemědělců ku obchodníkům, rozumějme, ku obchodním řetězcům, byla 23,59 korun – průměrná. Řetězce si na to přirazily svoji marži a prodávaly to za 35,51 korun, takže ta delta, ten rozdíl, ta hrubá marže, zjednodušeně řečeno, 12 korun. Na konci roku 2022 už to bylo jinak. Zemědělci vlivem vysokých vstupních cen energií – určitě si vzpomínáte, jak šly v září, v říjnu nahoru energie – museli zdražit a už to nebylo za 23,50, ale za 32,90. Ale to, co je důležitější – hovořím stále o 10 vejcích – řetězce už je prodávaly za 50,99 korun, to znamená, jejich hrubá marže už nebyla

12 korun, ale už byla 18 korun. A tím jenom chci říct, že zatímco zemědělec jede 32,90, předtím 23,50, tak nyní obchodník měl na 10 vejcích marži hrubou 18 korun. Je faktem, že i jemu se zvedly náklady energetické, ale jsou nesrovnatelné vůči zemědělcům, protože to podstatné, co je, je to, že 70 % z ceny vajec dneska dělá cena krmiva, a cena krmiva se odvíjí od ceny hnojiva a cena hnojiva se odvíjí od cen energií, v tomhleto případě plynu.

Na tomhleto jsem chtěl jenom ukázat jednu věc nebo více věcí. Za prvé to, jak laciné je používat headliny typu, kdo za to může, protože všimněte se, že i přes kritiku, kterou zde máme vůči této vládě, a někdy je zdrcující, to uznávám, jsme nikdy netvrdili, že to je Fialova dražota, protože to tak není. Je pravda, že tahle vláda nese svoji vinu na tom, že nepracovala s cenami energií, a že její vina na tom – částečná – protože se zvedají ceny, nepochybně je. Ale v každém případě je třeba si dobře vždycky uvědomit, když ukazujeme, kdo je viníkem. Není to tak úplně jednoduché a v každém případě je faktem, že nadnárodní řetězce zde diktují ceny, a na těch vajíčkách je to úplně typické. Děkuji.

Místopředsedkyně PSP Věra Kovářová: Děkuji. Nyní s přednostním právem vystoupí pan předseda Okamura, poté pan předseda klubu SPD Radim Fiala a na konci je paní místopředsedkyně Dostálová. Prosím, pane předsedo, máte slovo.

Poslanec Tomio Okamura: Vážené dámy a pánové, tohle ještě Česko nezažilo. Ceny jídla i energií rostou nejvíc v historii, a proto je tady na pořadu mimořádná opoziční schůze, která má řešit ceny potravin, které prostě Fialova vláda odmítá řešit. Tohle není, jak byste vy z Fialovy vlády řekli, nějaká moje populistická věta, že to Česko ještě nezažilo, ale titulky z provládních médií. Jen od prosince do ledna vyrostly ceny o dalších 6 %. Potraviny v České republice zdražují mnohem více, než je evropský průměr. Pro statisíce našich občanů se některé základní potraviny stávají neúměrně drahými. Čím dál více občanů je nuceno jezdit nakupovat potraviny do Polska či do Německa, kde jsou výrazně levnější. Podle dat statistického úřadu Evropské unie Eurostat u nás stouply v lednu ceny potravin meziročně v průměru o 19,6 %, zatímco v celé EU to bylo v průměru o 15,5 %. Příčinou tohoto stavu je také to, že Česká republika má jednu z nejvyšších sazeb DPH na potraviny v Evropě – 15 %. Ve srovnání se sousedními státy je tento rozdíl markantní. V Rakousku, Německu a na Slovensku se sazba DPH u potravin pohybuje od 5 do 10 % a Polsko vloni DPH u základních potravin snížilo na nulu. To samé dlouhodobě navrhuje a požaduje hnutí SPD a Fialova vláda to odmítá, tedy aby se snížilo DPH na vybrané základní potraviny na nulu.

Českým spotřebitelům, zemědělcům a potravinářům by výrazně pomohl i další návrh SPD, který by zavedl povinnost maloobchodních řetězců nakupovat od domácích producentů určitý procentní podíl potravin, které lze vyrobit v České republice. Tento náš návrh v minulém volebním období zablokoval Senát, vrátil jej do Sněmovny a tam jej následně zamítli poslanci stran dnešní vládní koalice a také hnutí ANO.

Současnou situaci samostatná Česká republika ještě nezažila. Ve stejné době v Evropě už inflace brzdí dokonce třetí měsíc po sobě. Evropský statistický úřad Eurostat uvedl, že vinou lednového skoku česká inflace vyrostla meziročně o víc jak 19 % a byla jednou ze tří nejvyšších v zemích Evropské unie. Jen připomenu, že například za maďarskou inflací je enormní růst mezd a rostoucí kupní síla obyvatel, ale v České republice tomu, jak víme, samozřejmě tak není. Tady naopak raketově klesá kupní síla jak pracujících, tak i důchodců a vláda oproti Maďarům pracuje na tom, aby reálná hodnota příjmů občanů, mladých i starých, co nejvíce klesla. Ze strany Fialovy vlády nastal proces cíleného ožebračování.

Za lednový skok může fakt, že skončil úsporný tarif, kterým vláda od října do prosince dotovala elektřinu pro domácnosti, 6% meziroční nárůst cen se tím ovšem vysvětlí jen zčásti. Pokud by tarif neexistoval, vypočetl Český statistický úřad, že by meziměsíční inflace v lednu dosáhla nárůstu 3,4 %. I takový výsledek je ovšem v Evropě unikátní, blíží se mu pouze

Slovensko a Maďarsko. Na rekordním lednovém zdražení se podepsaly zejména ceny elektřiny, které vzrostly o 139 %, zdražovaly ale i další energie a jídlo. To popisují situaci v České republice. Výrazněji vzrostla cena tepla i řada regulovaných cen spojených s provozem domácnosti, například stočné a vodné. Nyní by už podle statistiků měly být ceny na stropě a začít klesat. V létě by inflace místo nynějších 17,5 % měla činit 10 %. Zadarmo to nebude. Lze čekat mírný růst nezaměstnanosti, bankroty podniků. Obchodníci navíc mohou šponovat ceny, dokud je zákazníci budou ochotni platit.

V lednu přibrzdila inflace výhradně na západě zásluhou poklesu cen energií především v Itálii, Belgii, Irsku, Nizozemsku, Řecku, Španělsku a Portugalsku. Cenový růst mírně zrychlil ve Francii a Německu. Ještě rychlejší však bylo zdražování na východě kontinentu, na západě k poklesu celkové inflace stačí, když se sníží ceny energií. Data za prosinec totiž ukazují, že plyn, elektřina a pohonné hmoty zdražily v celé Evropě v průměru o 25 % a že se v tom regiony zásadně neliší.

Celou Evropu zasáhl také globální nedostatek potravin, jídlo ale u nás zdražuje víc než na západě. Zvyšování cen za jídlo v západní Evropě bylo proti východu zhruba poloviční. Ještě nápadnější rozdíl byl u všeho ostatního, tedy u veškerého průmyslového zboží a služeb, které dramaticky zdražovaly pouze v střední a východní části Evropy, tím myslím Česká republika a na východ od nás. Při svých třetinových mzdách zaplatí naši občané za elektřinu a plyn mnohem více, než platí naši západní a jižní sousedé ze svých trojnásobných mezd. Za benzin zaplatí naši občané rovněž o něco více a za základní potraviny už také. Ekonomové začali veřejnost děsit dosud nepoužívaným slovem perzistence. S jeho pomocí chtějí vysvětlit, že inflace může překvapit tím, jakou má výdrž. Obchodníci mohou zvyšovat ceny, dokud si budou myslet, že zákazníci mají dost peněz, případně dokud budou chtít nahradit ztrátu z vládních regulací, nebo jednoduše dorovnat ceny na západní úroveň. Česky, lidsky řečeno – nadnárodní řetězce se rozhodly, tak jako kdysi banky v čase finanční krize, že otroci z kolonií na Východě opět zaplatí Západu krizi, kterou Západ vyvolal.

Je třeba říct, že nejde jen o ceny potravin. Ekonomka Ilona Švihlíková mluví o nekolonialismu a má pravdu. Máme tu poslušné bruselské a americké místodržící a chováme se jako kolonie. Jsme naprosto závislí na našich zahraničních partnerech, ať už jsou to Němci, nebo Číňané.

Zopakují fakt, že na Západě k poklesu inflace stačí, když se sníží ceny energií. Ano, my máme nejdražší energie v Evropě a česká elektřina doslova a do písmene, česká elektřina je v zemích, kam ji vyvážíme, levnější než u nás. Drahé energie znamenají drahé pekárny, drahé cementárny, drahou ocel, drahou dopravu, prostě vše, nejen ty rohlíky a chleba. Všechny vlády Evropy se nějakým způsobem snaží proto ceny energií stropovat a snižovat, ale česká vláda zavedla tak vysoký strop, který byl naopak pro dodavatele energií impulzem k dalšímu zdražení bez ohledu na skutečné náklady na daný energetický produkt.

Pochopitelně další příčinou takzvané Fialovy drahoty je klesající soběstačnost České republiky v potravinách, ale chybí tu zcela nepochybně česká konkurence nadnárodním řetězcům, protože díky růstu ceny koruny by měl být dovoz ze zahraničí levnější – a světe div se, obchodníci nakupují levněji, ale prodávají u nás dražší. Kdysi se považovala marže nebo úrok vyšší než 8, 10 % za lichvu a taková lichva se trestala. Dnes nás obchodníci sdírají o desítky procent a jsou to ty nadnárodní řetězce, a energetici o tisíce procent ze svých ve svých přírůzích, a co na to Fialova vláda? Nic. Namísto toho, aby zestátnila ČEZ, tak, jak navrhuje SPD, vystoupila z lipské burzy a snažila se snížit ceny energií pro firmy a občany, Fialova vláda sedí, kouká a nařiká, že za všechno může Putin. Začnu snad opravdu věřit tomu, že Putin si platí Fialu a Evropskou komisi, aby bez jediného výstřelu pomohli zlikvidovat evropskou ekonomiku, protože za současnou drahotu, za to, že máme nejdražší a současně méně kvalitní potraviny oproti našim pánům ze Západu, za to je odpovědná Fialova vláda a její oddanost vůči rozkazům z Bruselu.

Řešení (je) opět jednoduché. Tato vláda by měla odejít a přestat s likvidací naší země, našich firem a našich občanů. Bez toho jídlo ani nic dalšího bohužel levnější nebude. A znova bych chtěl vyzvat poslance vládní pětikoalice, aby schválili program této mimořádné opoziční schůze, protože my už tady mimořádný bod na to, aby vláda řešila drahé potraviny, aby pomohla českým občanům s drahým potravinami, já už to tady navrhuji pravidelně více než rok. Více než rok upozorňuji na to, že například v Polsku jsou levnější potraviny než u nás. Upozorňuji na to, že prudce stoupají ceny potravin a že občané se dostávají kvůli Fialově vládě, Fialově vládní pětikoalici, do složité situace, ale je to, jako když hrách na zeď hází. Vy pro to neděláte vůbec nic. A znova opakuji, Česká republika má dokonce nejvyšší DPH ze zemí střední Evropy. Takže naši občané, včetně vámi podporovaného prezidenta Pavla... prezident Petr Pavel jezdí ještě ostentativně nakupovat do Polska levné potraviny, místo aby řešil drahé potraviny v České republice a zatlačil na vaši vládu.

Takže já jsem vás chtěl vyzvat a požádat, abyste schválili program této mimořádné schůze, abychom mohli vám tedy nabídnout podrobně řešení, které navrhuje hnutí SPD, protože Fialova koalice žádné řešení drahých potravin evidentně nemá, ani je nechcete řešit, a chtěl bych vás vyzvat pro to, abyste přestali blokovat toto téma a abychom tady mohli pomoci občanům České republiky. Děkuji za pozornost.

Místopředsedkyně PSP Věra Kovářová: Děkuji, pane předsedo. Přečtu omluvy: omlouvá se Jan Jakob od 16.05 do 16.45 z pracovních důvodů.

Nyní je přihlášen s přednostním právem pan předseda Radim Fiala a připraví se paní místopředsedkyně Klára Kovářová (Dostálová). Já vám všem... (Smích v sále.) Nemám v úmyslu vystupovat, myslím, že tady je zájemce další, a to je paní místopředsedkyně Klára Dostálová, a já předávám řízení schůze.

Poslanec Radim Fiala: Děkuji za slovo. Vážené dámy a pánové, dovoluji, abych i já trochu přispěl svou kapkou k cenám potravin. Česká republika ještě nikdy v novodobé historii nezažila tak prudký růst cen jako letos v lednu. Na tomto rekordním zdražení se podepsaly zejména ceny elektřiny, ale v závěru za nimi i ceny potravin. Ve stejné době v Evropě už ceny naopak stagnují či klesají už třetí měsíc po sobě.

Zvyšování cen za potraviny v západní a střední Evropě je oproti České republice maximálně poloviční. Za poslední rok se ceny potravin u nás zvýšily o více než 20 % a to je jen průměr, u mnoha základních potravin, jako je mléko, mléčné výrobky, oleje, tuky, cukr, ovoce, zelenina a podobně, je růst dramatický a přesahuje výrazně 50 %. Samostatnou kapitolou je aktuálně například ovocnářství. Vláda vůbec nepomáhá našim ovocnářům odrazit nekalou zahraniční konkurenci, drtí tak náš domácí český trh. Jedná se o to, že za cenu, která by české sadaře a ovocnáře uživila, od nich zahraniční obchodní řetězce jejich produkci nekoupí, protože upřednostňují levnější dotované ovoce ze zahraničí, například z Polska. Oni ti Poláci to také nevyrobí za ceny, za které to vyrobí naši sadaři, ale protože mají exportní dotace, tak mohou si dovolit cenu snížit a nabídnout ji řetězcům.

Štěpán Chára, výkonný ředitel sadařské firmy Bohemia Apple, například kritizuje pro server Seznam Zprávy ministra zemědělství Zdeňka Nekulu. Toho jsem tady neviděl, mimochodem, ani nepamatuji, a když tady byl, tak myslím, že nepromluvil, držel bobříka mlčení. Kritizuje tohoto ministra za to, že ho vážná situace domácích ovocnářů vůbec nezajímá, a dokonce že s nimi odmítá komunikovat. Aby se byli domácí ovocnáři schopni uživit, museli by jim například řetězce platit za jeden kilogram jablek 25 korun, což zhruba odráží jejich náklady a přiměřený zisk. Výkupní cena jablek se ovšem pohybuje v rozmezí 11 až 18 korun za jeden kilogram. A teď jenom schválně si v hlavě vzpomeňte, za kolik vy je v těch řetězcích kupujete, někdy je to až 80 korun za kilo. České firmy zde tedy už úplně ztratily konkurenceschopnost, vláda to ignoruje a o české ovocnáře se vůbec nestará na rozdíl od vlád

sousedních zemí, které pěstitelům ovoce rozdíl mezi výkupní a nákladovou cenou doplácí. No jasně, protože je chtějí udržet, chtějí udržet ty sady, protože zemědělství se rovná i životní prostředí a jsou to spojené nádoby. Rok 2022 byl přitom se 138 000 tun jablek pro české sadaře rokem rekordním úrody. Část produkce ale zůstala na stromech kvůli vysokým cenám energie nutné pro chlazení při skladování, kvůli nízkým velkoobchodním cenám a nulové pomoci vlády. To je neskutečné.

A zase se ukazuje správnost a oprávněnost klíčového návrhu hnutí SPD v této oblasti – zavedení povinnosti maloobchodních řetězců vykupovat určitý procentní podíl potravin, které lze vyrobit či vypěstovat v České republice, od domácích producentů, což by řešilo i současnou kritickou situaci českých ovocnářů, a nejenom jich, protože produkce českého zemědělství a českých potravinářů prodávaná v supermarketech pomaličku klesá, jednou prostě se tady nebude chovat a pěstovat vůbec nic a všechno budeme dovážet ani ne z Evropské unie, ale z třetích zemí, budou to potraviny a komodity, zemědělské produkty pochybné kvality, ale prostě jejich jediná výhoda bude, že budou levné a budou stát málo, to znamená, že po nich řetězce sáhnou.

Ale zpět k cenám potravin obecně. Na našem trhu je jenom několik sítí velkých prodejen, ve sto procentech v zahraničním vlastnictví, a tyto prodejny nemají dostatečnou konkurenci a mohou zneužívat tohoto dominantního postavení. Také se tomu říká významná tržní síla. "Myslím, že by měl více pracovat antimonopolní úřad," říká ekonom Štěpán Křeček. A antimonopolní úřad pracuje a já s tím souhlasím. Jiní ekonomové dokonce hovoří o takzvaném tacitním kartelu těchto obchodních řetězců jednajících ve shodě. Co s tím dělá ministr zemědělství a vláda? Jelikož jsem slušně vychován, odpovím, že nic, i když se nabízí mnohem peprnější výraz. A jak k problému zdražování potravin přistupují okolní státy a evropské země vůbec? Kromě toho, že mají na potraviny mnohem nižší daň z přidané hodnoty než Česká republika, kde je tato daň naopak nejvyšší v celé Evropě, zatímco ve všech sousedních státech je výrazně nižší a v Polsku či Chorvatsku je u některých základních potravin dokonce nulová, podnikají i jiné důležité kroky. Také vidíme, že spousta Čechů, včetně našeho nového prezidenta, jezdí nakupovat do Polska. To je podpora!

Například francouzský ministr financí Bruno Le Maire se před pár dny dohodl s předními řetězci supermarketů v zemi na mechanismu, který má spotřebitelům pomoci vypořádat se s růstem cen potravin. Řetězce souhlasily s tím, že budou po dobu tří měsíců nabízet nejnižší možné ceny u souboru vybraného zboží. A není to žádný fejk, informovala o tom například renomovaná agentura Reuters. Ministr uvedl, že objem těchto slev bude v řádu stovek milionů eur, a v červnu představitelé vlády a řetězců situaci znovu přezkoumají. To je přístup hodný silné a zodpovědné vlády konající v zájmu občanů. Tady žádná zrovna není. Společnost Carrefour následně uvedla, že nabídne za nízké ceny 200 položek, které v období od 15. března do 15. června budou stát méně než 2 eura. Konkurenční řetězec Casino oznámil, že ve stejném období bude nabízet za nízkou cenu 500 položek, které budou stát méně než 1 euro. A to, prosím, meziroční míra inflace ve Francii v únoru činila 7,2 %. Srovnajme si to s našimi daty, kde máme 20% inflaci a ceny potravin u některých, jak jsme si řekli, přesahují 50, možná někdy i 70 %.

Že by jednání vlády s majiteli řetězců bylo v České republice více než namístě, dokládá i citát prezidenta Agrární komory Jana Doležala: "Zemědělci neurčují ceny potravin na pultech obchodů a mají omezený vliv i na ceny, za které sami prodávají své produkty. Proto jednoznačně odmítáme, že by čeští pěstitelé a chovatelé zdražovali českým zákazníkům potraviny, a to je tady potřeba jasně říct. Promítají se do nich vedle cen zemědělských prvovýrobců dále náklady a přírážka zpracovatelů, náklady na dopravu, na skladování, a především náklady a přírážka velkých obchodů." Konec citátu. A samozřejmě z krátkodobého hlediska jsou nejmarkantnější příčinou růstu cen některých potravin, typicky u zeleniny či pečiva, astronomické ceny energií a nedostatečné, příliš vysoké vládní cenové stropy. Přes to všechno je zřejmě kardinálním problémem to, o čem jsem před chvílí mluvil.

A já dám prostor ještě dalším řečníkům, takže vám děkuji za pozornost. (Potlesk poslanců z řad hnutí SPD.)

Místopředseda PSP Jan Bartošek: Já vám také děkuji, pane předsedo. Nyní požádám s přednostním právem paní poslankyni Kláru Dostálovou a poté se připraví pan poslanec Michal Kučera. Prosím, máte slovo.

Místopředsedkyně PSP Klára Dostálová: Moc děkuji, vážený pane předsedající. Vážené kolegyně, vážení kolegové, já myslím, že svolání dnešní mimořádné schůze je opravdu velmi důležité, a já budu věřit v to, že se podaří zařadit a projednávat to v řádném regulérním čase, to znamená, že bude schválen program této schůze. Jako klub ANO jsme si dali velkou práci s tím, že jsme zanalyzovali jednotlivé komodity, jsou to velmi zajímavá čísla a určitě by se to v rámci obecné rozpravy mělo více rozebrat, abychom se na to podívali. My musíme reagovat na to, co se děje, protože Česká republika se v rámci Evropské unie opět řadí na špici, bohužel na nelichotivou špici, protože v rámci 27 států Evropské unie je Česká republika na 6. místě nejvyššího nárůstu potravin. Ceny mezi prosincem 2021 a prosincem 2022 vzrostly o 27 %. Vláda podcenila situaci s inflací a nárůstu cen potravin, nekonala včas ohledně cen energií a nevyužila možnost zbrzdit inflaci alespoň dočasným snížením DPH na potraviny. Je to den dva, kdy jsme asi v mediálním prostoru všichni slyšeli, že i Francie přistupuje k těmto krokům, aby samozřejmě potraviny zlevnila pro svoje občany.

Další důležitý point je, že v České republice je nejvyšší DPH na potraviny. Pokud rostou ceny potravin vlivem vyšší DPH, rostou ceny rychleji než v jiných zemích. Například Německo má na potraviny 7 % DPH, Polsko má normálně 5 %, ale DPH byla dočasně snížena na nulu. Je patrné, že v těchto zemích rostly ceny pomaleji než v České republice. Vláda Petra Fialy mohla přistoupit alespoň k dočasnému snížení DPH na základní potraviny, jak jsme navrhovali. Státy, jejichž vlády včas řešily problém růstu cen energií a zároveň uplatnily nižší DPH na potraviny, zaznamenaly nižší růst cen potravin.

V některých případech jsou ceny potravin navýšeny chováním obchodních řetězců, které využívají nerovnováhy nebo paniky na trhu a zvyšují si marže. To je příklad zejména u cukru a vajec.

Jaký je tedy teď aktuální vývoj v problematice cen potravin v České republice? Agrární komora podala podnět na řetězce Schwarz a Rewe na ÚOHS, na nekalé obchodní praktiky, které jsou zakázané zákonem o významné tržní síle. Úřad pro ochranu hospodářské soutěže vyhlásil, že bude sektorově sledovat marže a ziskovost u všech tří článků: zemědělec–potravinař–obchodník na třech komoditách, a těmi budou zejména cukr, olej, máslo, pravděpodobně i čtvrtá komodita, a to je drůbeží maso. Do toho všeho vnímáme v mediálním prostoru výkřiky některých, jako například pana Prouzy, že největší zisk mají velcí zemědělci, nebo že v České republice jsou tak velké ceny zemědělců a potravinářů, protože ti mají tu významnou tržní sílu a ovlivňují cenu. Tak mi dovoluji tedy opravdu jenom pár polemiky nad těmito sděleními.

Zemědělci si cenu nestanovují, prodávají za ceny, které jsou určeny Evropskou burzou nebo vyhlášenými cenami na hlavních trzích, a to je pro nás většinou Německo. Je to možné doložit porovnáním prodejních cen v rámci Evropské unie u mnoha komodit, kdy patříme téměř vždy k půlce Evropské unie s nižší prodejní cenou. Na to existuje opravdu dostatek podkladů. Za rok 2022 vychází u zemědělců velmi dobrý hospodářský výsledek u většiny komodit, kde nejsou, opakují, nejsou závislí na obchodních řetězcích, ale na evropských cenách, a je to z těch důvodů, že náklady, za které nakoupili před zdražením způsobeným válkou na Ukrajině, a sklizeň prodali za vyšší ceny po ní. Toto se ale obrátí v roce 2023, kdy náklady nakoupili za vysoké ceny, ale prodejní ceny komodit výrazně propadají. Jiná situace je u komodit, kde ceny pro zemědělce řídí obchodní řetězce – ovoce, zelenina, brambory, vepřové a drůbeží maso. Tady dopadl rok 2022 většinou ztrátově a dochází k dalšímu poklesu výroby. Kromě pár

nadnárodních společností globálních potravinářů nemají čeští potravináři významnou tržní sílu, aby ovlivnili cenu. Ti největší mají zhruba do 30 % trhu v České republice, ale obchodní řetězce mají možnost nakupovat i z jiných zemí v rámci Evropské unie.

Naproti tomu ty největší obchodní řetězce jsou koncentrované na pár vlastníků a zabezpečují přes 70 % maloobchodního trhu. Například největší skupina Schwarz, kam patří Lidl nebo Kaufland, podle zveřejněných výkazů za rok 2021 měla obrát 136 miliard korun a zisk 9 miliard a jejich zástupce kritizuje zisk celého zemědělství, který je 20 miliard, kde je 30 000 podnikatelských subjektů.

Na číslech z Českého statistického úřadu, která prezentovalo Ministerstvo zemědělství, ale i další média, lze prokázat na porovnání cen zemědělců a zpracovatelů a obchodů, jak u obchodníků rostla marže a také jak je neúměrně velká. Například u vajíček prodej od zemědělců v lednu 2022 za 1,94 korun, v prosinci 2022 za 3,29 korun. Prodej v obchodech – leden 2022 2,94 korun, to znamená marže 1 koruna, a v prosinci 2022 5,1 korun, to znamená marže 1,81 korun. Příklad neúměrné marže je i u jablek. Prodejní cena od zemědělců včetně přepravek je 12,20 koruny za kilo a u obchodu 31,10 koruna za kilo, přitom pěstitelům by stačila o 4 koruny vyšší cena, aby mohli pokračovat, protože takto se stromy vytrhávají a sady se ruší.

Porovnávání zisku k tržbám u tří článků vertikály není správné, protože podle ekonomických pravidel by u nejsložitější výroby, jako je zemědělská prvovýroba, měly být procentuálně největší, pak u zpracování o něco nižší a u obchodu nejnižší. To odpovídá i porovnání zisku k vloženému kapitálu a nákladům.

Je tedy legitimní se ptát, proč se snižuje soběstačnost v České republice v komoditách, které obchodují řetězce a neřídí se cenou na burze. Má to dvě příčiny. Za prvé zemědělci v České republice berou nižší dotace než ty oficiální z Evropské unie, pak tady jsou samozřejmě nějaké národní regionální a daňové výhody. Do toho vstupuje prodej přebytků z jiných zemí do našich řetězců, kde ve vlastní zemi většinu produkce prodají za přijatelnou cenu, ale přebytek, většinou s horší kvalitou, prodají za velmi nízkou cenu. Tuto nereálnou cenu požadují řetězce po našich zemědělcích a potravinářích. To se pak nedá dlouho vydržet, zemědělec výrobu ukončí a přechází na jednodušší rostlinnou výrobu, výrobu s větší rentabilitou nebo jen na údržbu krajiny.

Takže závěrem bych chtěla – protože doufám, že skutečně tu rozpravu otevřeme a že se budeme moci věnovat detailnější analýze – co by měla vláda České republiky udělat, abychom se opravdu trošičku srovnali s vyspělejšími zeměmi EU a nebyli jsme na tom nelichotivém šestém místě. Za prvé by měla apelovat na obchodní řetězce, aby snížily marže na běžnou úroveň v západních zemích EU. Za druhé by měla důrazně vyžadovat dodržování zákona o významné tržní síle a zákona o cenách. Za třetí by měla snížit DPH u potravin na obdobnou úroveň, jako je v ostatních zemích EU. Za čtvrté snížit stropy cen na elektrickou energii a na plyn na úroveň, které platí například u našich sousedů. Politika Ministerstva zemědělství by měla směřovat k maximální soběstačnosti v základních potravinách, to znamená přesunout část podpory na motivace pro zemědělce, aby vyráběli potraviny, a ne na to, aby jenom jedenkrát za rok mulčovali trávu. Typickým příkladem je redistributivní platba, platba na první hektary, která je nejvyšší v České republice na úrovni 23 % s tím, že průměr Evropské unie je 13 %.

Já myslím, že takto bychom tady mohli polemizovat. Mám tady připraveny podklady na mouku, mléko, vejíčka, brambory, cukr, drůbeží maso, vepřové maso, jablka a tak dále. Je to opravdu docela rozsáhlý spis a asi by stálo za to, ta jednotlivá data zanalyzovat. Já samozřejmě v rámci vystoupení před schválením programu teď skončím a budu doufat, že se program schválí a budeme moci v této debatě pokračovat. Děkuji.

Místopředseda PSP Jan Bartošek: Já vám děkuji, paní poslankyně. Nyní tedy paní místopředseda klubu TOP 09 Michal Kučera s přednostním právem. Jen avizují, že zhruba

v 16.50 hodin bych měl potom dát hlasovat buď o přerušení, nebo jakým způsobem budeme pokračovat dál. Každopádně vaše přednostní právo, prosím.

Poslanec Michal Kučera: Dobrý den, děkuji za slovo. Dámy a pánové, jelikož nemám moc času ke svému vystoupení, tak bych jenom krátce zareagoval na svoje předřečníky. Za prvé bych chtěl říct, že k cenám potravin bude jednat zemědělský výbor na svém příštím jednání. Pokud máte nějaká data, prosím, přijďte s nimi, můžeme je probrat. Myslím si, že takové to, jak říká váš předseda, žvanění tady ve Sněmovně moc smysl nemá. Takže pokud ten problém skutečně chcete řešit, máte kompetentní zástupce v zemědělském výboru, a to říkám se vši úctou, nechť přijdou s těmito daty, s těmito návrhy a pojďme to řešit, pokud ovšem ty návrhy nebudou spočívat v tom, co jsem tady do této chvíle slyšel: Rozdejte více veřejných peněz, rozdejte více veřejných peněz a jako bonus rozdejte více veřejných peněz, protože ty veřejné peníze už jsme rozdali u sociálních služeb, u školství, u zdravotního pojištění, rozdali jsme to na důchody. Myslím si, že už více skutečně z čeho rozdávat nemůžeme, protože když si spočtete, co jste už tady rozdali za poslední měsíc, tak jste rozdali několik ročních rozpočtů této země.

Dámy a pánové, jak jsem říkal, zemědělský výbor se touto tematikou bude zabývat a bude se jí zabývat se vši vážností. To, že existuje řešení – ano, řešení existují, ovšem ta řešení nejsou jednoduchá. Rozhodně nespočívají v tom, že ty peníze prostě přitečou jenom z veřejných rozpočtů.

Byl to tuším pan bývalý ministr Havlíček, který nás tady všechny strašil o tom, jakým způsobem dopadne Česká republika, protože nebudou pohonné hmoty, nebude plyn, nebude elektřina, a když bude, bude tak drahá, že všechny podniky zkrachují. Ono se ukázalo, že to vlastně není pravda, že pohonné hmoty zlevnily jako první, že jich je vlastně dostatek a nakonec se vrátily na původní cenu. A teď se to samé začíná dít právě i s cenami energií, ona najednou začíná klesat elektrická energie, začíná klesat cena plynu a postupně se všechno vrací do normálu bez toho, abychom – pokud bychom samozřejmě poslechli pana bývalého ministra Havlíčka – aniž bychom do toho nasypali obrovské peníze, které nám tehdy radil.

Já jsem říkal, že existuje celá řada kroků, které musí probíhat současně. Já jsem už avizoval několikrát, že jsem v té věci jednal s předsedou antimonopolního úřadu, aby začal konat, a on skutečně to šetření provádí. Provádí šetření na několik komodit tak, aby zjistil, zda nedochází k zneužívání dominantního postavení prodejců, respektive podniků, kteří by mohli zneužívat právě významnou tržní sílu. I od toho jsme novelizovali zákon o významné tržní síle v loňském roce – já tam opět děkuji kolegům ze zemědělského výboru, že se nám podařilo nalézt rozumný kompromis, a právě tuto, věřím, že účinnou novelu schválit a dát tak do rukou Antimonopolnímu úřadu nástroj k tomu, aby skutečně mohl v této věci jednat. Ale samozřejmě musím upozornit, že samotný Antimonopolní úřad to nezvládne, my prostě musíme třeba i změnit nákupní chování – prostě dělat si lečo v lednu nebo v únoru úplně standardní není. A pokud si někdo chce dělat lečo v lednu nebo v únoru, tak prostě za to zaplatí více. Je to potravinu sezonní, roste v nějakém období, které rozhodně není leden nebo únor, což doufám pan exministr Havlíček ví.

A samozřejmě nesmíme zapomenout, že veřejné peníze, které chcete sypat do všech systémů, které jsem tady jmenoval, ty taky všechno nespasí. Pokud podniky nebudou pracovat s efektivní výrobou, pokud nepřistoupí k optimalizaci nákladů, prostě nebudou schopny obstát v konkurenci. Ještě mám chvíli času? Nemám.

Místopředseda PSP Jan Bartošek: Já bych potřeboval dát hlasovat buď o přerušení schůze nebo zda schválíme program.

Poslanec Michal Kučera: Dobře, děkuju. Já tedy v tuto chvíli přeruším můj příhovor. Chci ještě jednou vyzvat všechny, kdo mají skutečně zájem na tom, podílet se na řešení

vysokých cen potravin, necht' prosím se zúčastní zemědělského výboru, respektive osloví své kolegy, své zástupce v zemědělském výboru, a to je ta platforma, kde skutečně můžeme v této věci pracovně jednat. Děkuju. (Potlesk z lavic poslanců zprava.)

Místopředseda PSP Jan Bartošek: Já vám děkuji. Zagonguji, přivolám kolegyně a kolegy z předsálí. Žádné přihlášky s přednostním právem nevidím.

Nyní tedy budeme hlasovat o celém návrhu pořadu 59. schůze Poslanecké sněmovny, jak byl písemně předložen. Slyším žádost o odhlášení. Já vás odhlásím a požádám vás, abyste se opět přihlásili svými kartami. Počkám, až se poradí, počet poslankyň a poslanců ustálí.

Zahajuji hlasování o celém návrhu pořadu 59. schůze, jak byl písemně předložen. Kdo je pro? Ať zmáčkne tlačítko a zvedne ruku. Kdo je proti návrhu?

Je to hlasování s pořadovým číslem 2, přihlášeno je 160 poslankyň a poslanců, pro 75, proti 13. Návrh byl zamítnut.

Pořad schůze nebyl schválen, já tedy končím projednávání tohoto bodu.

A já, vážené paní poslankyně, vážení páni poslanci, připomínám, že zhruba za sedm minut bude zahájena 60. schůze Poslanecké sněmovny. Děkuji.

(Schůze skončila v 16.55 hodin.)